

UNA HISTÒRIA DE PEL·LÍCULA

Després que la seva parella quedés en estat vegetatiu, un professor gironí va acabar substituint-la per una de les metgesses que la tractava. Estimar una persona que es troba en Estat Vegetatiu Permanent (EVP), que és viva però que ha perdut irreversiblement la consciència, que és morta sense estar morta, comporta grans dosis d'impotència i neguit, d'incertesa, ràbia i frustració. Tot es complica encara més si al cap d'uns mesos, quan comences a superar la pèrdua, quan ja has assumit que la persona que estimes mai més no tornarà a ser qui era, t'enamores d'una de les metgesses que en té cura i t'acabes convertint en la seva parella. Aquesta és la història del professor gironí Miquel Verdaguer, que ha inspirat la pel·lícula *Morir sense morir*.

JOSEP PASTELLS > TEXT I FOTO

El dolor i el patiment no es poden mesurar amb magnituds específiques ni estan sotmesos a cap restricció temporal. Cadascú els sent i els expressa a la seva manera, i cadascú els supera com pot. El cas de Miquel Verdaguer (doctor en filosofia per la Universitat de Girona, llicenciat en ciències religioses i màster en bioètica per la Universitat Ramon Llull) és ben singular, i ens permet endinsar-nos en qüestions molt profundes relacionades amb l'ètica i la filosofia, però per sobre de tot és un cant a l'amor i a la vida, una prova que fins i tot en les pitjors circumstàncies pot aparèixer una esclatxa per tirar endavant.

Cop inesperat

Fa uns anys, Verdaguer dinava amb la Maria, la seva parella, en companyia dels pares i germans d'ella. De sobte, la Maria va perdre la consciència a la mateixa cadira on seia. Abans que arribés l'ambulància va tornar en si. No volia que la duguessin a l'hospital, però finalment va accedir-hi. Just quan arribaven a urgències va tornar a pas-

sar-li el mateix. Els metges parlaven d'un problema de cor. La situació es va repetir fins a divuit vegades en vint-i-quatre hores. Van optar per aplicar-li el desfibril·lador, que va servir perquè el cor funcionés normalment. Però no van poder impedir que el cervell es quedés sense oxigen i que la Maria, que llavors tenia quaranta anys, entrés en estat vegetatiu. Com és lògic, Miquel Verdaguer es va quedar en estat de xoc. La situació era tan difícil d'explicar com de pair. Sacsejat per un còctel de sentiments i sensacions, per un terratrèmol moral que omplia d'interrogants la seva vida i el feia sentir-se esmaperdut i sense ànims per tirar endavant, no sabia què fer amb la seva existència. «Vaig pensar d'anar al psicòleg o al psiquiatre, però també em van passar pel cap situacions extremes. Parlo de desaparèixer jo mateix o d'ajudar la Maria a acabar de morir; però, és clar, això últim equivalia a po-

No van poder impedir que el cervell es quedés sense oxigen i que la Maria, que llavors tenia quaranta anys, entrés en estat vegetatiu

sar-me la soga al coll», comenta, i afegeix: «En tot cas, jo tenia clar que ella no volia seguir així».

Un llibre com a teràpia

Poc partidari de les ajudes externes, Verdaguer sentia la necessitat de desfogar-se, d'expressar la seva contrarietat amb una situació tan dura i llastimosa. Per això, un dia va escriure un article sobre el tema, que es va publicar al diari *El Punt*. El van trucar de TV3 perquè participés en el magazín que llavors presentava Albert Om, però, després de consultar-ho amb la família i considerar que tot era massa recent, va declinar la proposta. Amb el pas dels mesos, la sensació de desassossec no parava de créixer. «Sentia la necessitat de fer alguna cosa més, ni que fos com a teràpia. I em vaig començar a interessar per altres casos, per gent que passava per situacions similars». Va ser llavors quan va proposar a una de les metgesses que cuidaven la Maria que l'ajudés a fer un estudi sobre les persones que es trobaven en estat vegetatiu a la zona de Girona. Dit i fet. Van preparar una bateria de preguntes, una enquesta per a les famílies dels pacients.

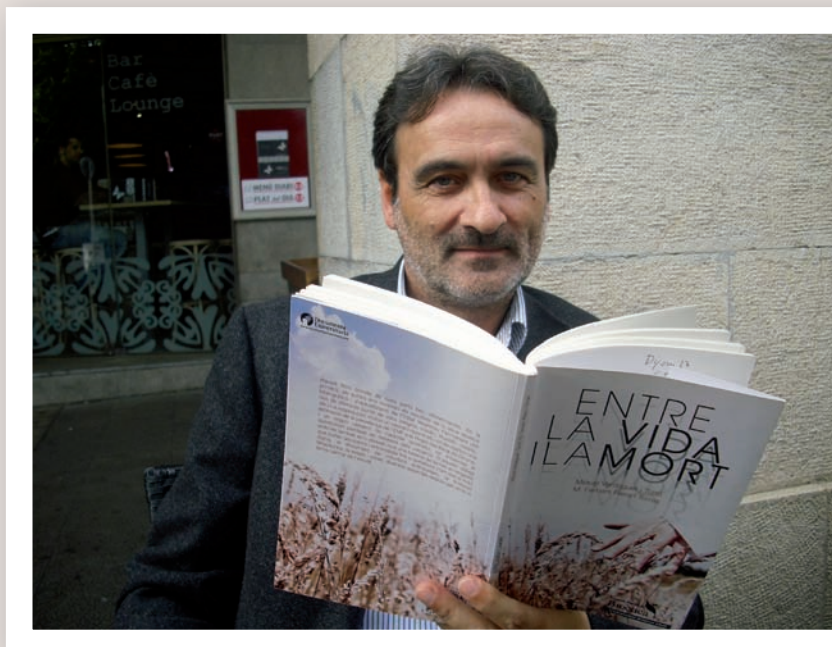
Quan ja tenien molta informació i no sabien ben bé què fer-ne, en Miquel es va assabentar que l'Institut Borja de Bioètica concedia una beca per a treballs d'investigació. Van presentar-hi el seu projecte i els la van concedir. L'any 2010 sortia publicat el llibre *Entre la vida i la mort*, el primer estudi que es feia a Catalunya sobre l'EVP.

Sense remordiments

En aquells moments, en Miquel i la metgessa de la Maria ja havien iniciat una relació que una mica abans de començar a preparar el llibre no anava més enllà d'algun cafè o d'algun sopar. «La majoria de les meves amistats estaven molt lligades a la meua anterior parella, i allò se'm feia feixuc. Sentia la necessitat de sortir amb algú diferent», recorda Verdaguer. Quan ja era evident que hi començava a haver alguna cosa que anava més enllà d'una simple amistat, «vaig pensar que el més prudent seria parlar-ne amb els pares i germans de la Maria». Tot i que les circumstàncies eren molt delicades, van reaccionar de la millor manera possible. «Em van dir que la meua vida era meua, que la Maria estava com estava i jo no tenia cap obligació de continuar amb ella». Això el va ajudar a no sentir «cap tipus de remordiment», a ignorar el que pogués pensar la gent i sentir-se «lliure per continuar endavant». Tot i que la Maria ja és morta —va estar cinc anys en EVP—, Verdaguer manté el contacte amb els seus pares i germans i afirma: «Som tan amics com sempre».

Entre la vida i la mort

Quan va sortir *Entre la vida i la mort*, Miquel Verdaguer es va adonar que «no en tenia prou, que volia fer alguna cosa més». Explica: «Havia vist alguna pel·lícula d'Antoni Verdaguer —aclareix que no són parents—, com per exemple *La Teranyina*, que m'havia cridat molt l'atenció. Vaig descobrir que l'Antoni també feia documentals i em vaig animar a escriure-li un correu electrònic on li explicava el meu cas i li plantejava la possibilitat de fer-ne alguna cosa. Em vaig trobar amb la sorpresa que al cap d'uns dies em va respondre, i em deia que hi estava molt interessat. Vam quedar un dia a Girona, en vam parlar i em va comentar que li agradaria fer una bar-

>> **Miquel Verdaguer, doctor en filosofia per la UdG.**

reja de ficció i documental». El resultat, la pel·lícula *Morir sense morir*, es va estrenar l'abril del 2011. Són gairebé dues hores de metratge que podrien resumir-se com un al·legat en favor d'una mort digna. Tot i que està inspirat en la història de Verdaguer, el fil conductor del guió és una ficció. El protagonista, per exemple, no és professor de filosofia de secundària, com Verdaguer, sinó periodista. El punt de partida tampoc no es correspon amb l'original, tot i que desemboca en una situació idèntica: el film comença amb un impressionant accident de carretera, a conseqüència del qual una noia queda paralizada i en estat vegetatiu. La seva parella intenta fer la seva pròpia teràpia amb la realització d'un documental que serveixi per sensibilitzar l'opinió pública sobre la necessitat d'una llei que permeti l'accés a una mort digna.

Testament vital

Entre altres testimonis, *Morir sense morir* recull declaracions de la francesa Marie Humbert, inculpada per haver ajudat a morir Vincent, el seu fill tetraplègic.

El resultat, la pel·lícula *Morir sense morir*. Són gairebé dues hores de metratge que podrien resumir-se com un al·legat en favor d'una mort digna

Vincent, de vint-i-dos anys, va quedar mut i quasi cec a causa d'un accident. Tres anys després, el setembre del 2003, la seva mare, amb l'ajut d'un metge de l'hospital de Berck-sur-Mer, li va subministrar un medicament per ajudar-lo a morir, tal com ella havia demanat insistentment. La fiscalia va obrir diligències contra el metge per «enverinament amb premeditació» i contra la mare per «administració de substàncies tòxiques amb premeditació a persona vulnerable». La pel·lícula inclou també opinions de nombrosos especialistes que reflexionen sobre l'EVP i ofereixen una panoràmica de les legislacions en vigor a Europa entorn d'aquesta qüestió, que inclou la deontologia mèdica, l'acarnissament terapèutic, els testaments vitals i una llarga sèrie de consideracions sobre la possibilitat d'estar mort sense estar mort o viu sense estar viu. Un dels missatges implícits del film és que tot ésser humà en perfecte ús de raó hauria de poder deixar als seus un testament vital amb les seves últimes voluntats.

Miquel Verdaguer admet que la pel·lícula «és un pèl llarga, però en contrapartida l'espectador en surt molt ben informat de les diferents maneres de veure aquest tema. S'ha de tenir en compte que el director comptava amb més de cinc-cents hores de rodatge, i que es van fer entrevistes a França, Bèlgica i Holanda, a més d'intentar, sense gaire èxit, obtenir la versió del Vaticà».

Josep Pastells és escriptor i periodista.